

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Ewa Staniszevska
Sędziowie:	SA Jerzy Geisler (spr.) SA Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga
Protokolant:	st.sekr.sądowy Kinga Kwiatkowska

po rozpoznaniu w dniu 14 listopada 2012 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) z **siedzibą w B.**

przeciwko **H. H.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 22 marca 2012 r., sygn. akt XII C 809/10

1. apelację oddala;
2. zasądza od pozwanej na rzecz powódki 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

SSA M. Mazurkiewicz-Talaga SSA E. Staniszevska SSA J. Geisler

UZASADNIENIE

Powódka, (...) z siedzibą w B., wystąpiła przeciwko pozwanej, H. H., z powództwem o zasądzenie od pozwanej kwoty 170.000 zł z ograniczeniem egzekucji zasądzonej kwoty do egzekucji z nieruchomości objętej księgą wieczystą prowadzoną przez Sąd Rejonowy Poznań Stare Miasto w Poznaniu nr (...), a także zasądzenie od pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Pozwana, H. H., wniosła o oddalenie powództwa i obciążenie powódki kosztami postępowania w całości, w tym kosztami zastępstwa procesowego.

Wyrokiem z dnia 22.03.2012 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu uwzględnił powództwo w całości i orzekł o kosztach procesu. – k. 187 Pisemne ustalenia i motywy rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy przedstawił na kartach 190-195.

Mąż pozwanej – M. H. prowadził firmę (...) z siedzibą w Poznaniu, której powódka dostarczała materiały budowlane, głównie materiały do tworzenia podłóg żywicznych. Firma ta zalegała z płatnościami za dostarczone materiały w latach 1999 i 2000 na łączną kwotę 92.141,85 DEM.

W dniu 2.08.2000 r. M. H. złożył oświadczenie w formie aktu notarialnego, w którym uznał zadłużenie i zobowiązał się spłacić na rzecz powódki kwotę 12.141,85 DEM najpóźniej dnia 10.08.2000 r. a kwotę 80.000 DEM najpóźniej dnia 15.11.2000 r., zaś pozwana oświadczyła, że na wypadek, gdyby M. H. nie zapłacił powódce rat zadłużenia w wymienionych terminach to ona zobowiązuje się wykonać to zobowiązanie i ustanowiła na rzecz powódki w celu zabezpieczenia istniejących i przyszłych wierzytelności powódki wobec M. H. hipotekę kaucyjną do kwoty 170.000 zł na nieruchomości stanowiącej własność pozwanej zapisanej w księdze wieczystej nr (...)595 Sądu Rejonowego w Poznaniu (obecnie (...)). Zgodnie z § 6 aktu notarialnego hipoteka kaucyjna miała zabezpieczyć zapłatę kwoty długu, jak również wszystkich związanych z nimi istniejących lub mogących powstać w przyszłości wierzytelności.

Z § 8 aktu notarialnego wynika, że w okresie składania oświadczenia kurs marki niemieckiej wynosił 1DEM=2,06 zł, a do naliczenia opłat notariusz przyjęła kwotę 164.800 zł stanowiącą równowartość 80.000 DEM.

Z wyliczeń Sądu Okręgowego wynikało, że M. H. zapłacił na poczet długu łącznie 34.013,09 DEM, a zatem pozostało do spłaty 58.128,76 DEM

Według ustalenia Sądu zadłużenie to odpowiadało, po przeliczeniu po kursie 2,06, 119.747,30 zł.

Z kolei odsetki ustawowe za okres od 16.11.2000 r. (data wymagalności drugiej raty świadczenia) do dnia 8.04.2010 r. (dzień poprzedzający złożenie pozwu) wyniosły łącznie 168.783,82 zł.

Łącznie kwota zadłużenia (kwota główna wraz z odsetkami ustawowymi) wyniosła więc 288.531,12 zł, czyli była wyższa od wysokości hipoteki kaucyjnej.

W tych okolicznościach żądanie zasądzenia kwoty 170.000 zł odpowiadającej sumie najwyższej hipoteki kaucyjnej z ograniczeniem egzekucji zasądzonej kwoty do egzekucji z nieruchomości objętej księgą wieczystą prowadzoną przez Sąd Rejonowy Poznań Stare Miasto w Poznaniu nr (...), okazało się zasadnym.

Wyrok z 22.03.2012 r. zaskarżyła w części apelacją pozwana. Zaskarżeniem objęła rozstrzygnięcie w punkcie I (co do kwoty 60.459,88 zł) oraz w punkcie II (co do kosztów postępowania). Skarżąca podniosła zarzut przedawnienia roszczenia w zakresie dochodzonych przez powódkę odsetek od roszczenia głównego objętego pozwem za okres

przekraczający 2 lata (art. 554 kc). Wniosła ponadto o przeprowadzenie dowodu z dokumentu – oświadczenia pana T. K. z dnia 4.10.2001 r. na okoliczność wysokości zadłużenia firmy (...) w stosunku do firmy (...) w dacie sporządzenia tego pisma.

Rozstrzygnięciu skarżąca zarzuciła:

- naruszenie prawa materialnego – art. 358 § 2 kc poprzez bezpodstawne przyjęcie przy przeliczaniu waluty obcej na złotówki kursu marek niemieckich na kwotę 2.06, w sytuacji gdy zgodnie z cytowanym przepisem konieczne jest ustalenie średniego kursu ogłaszanego przez NBP danej waluty na dzień dokonywania przeliczenia,

- naruszenie prawa materialnego – art. 117 § 1 i 2 kc w zw. z art. 554 kc poprzez zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki odsetek za cały okres wymagalności roszczenia, w sytuacji gdy roszczenia z tytułu odsetek od roszczeń związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą ulegają przedawnieniu w okresie 2 lat,

- sprzeczność istotnych ustaleń faktycznych z zebraniem materiałem dowodowym poprzez uznanie, że zadłużenie firmy (...) w stosunku do powódki wynosiło łącznie 288.531,12 zł, w sytuacji gdy właściwa ocena dowodów zebranych w sprawie wskazuje, że roszczenie główne powódki do firmy (...) wyniosło 87.654,22 zł, a odsetek za zwłokę 21.885,90 zł, łącznie 109.540,12 zł.

Powołując się na powyższe zarzuty skarżąca wniosła o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez oddalenie powództwa ponad kwotę 109.540,12 zł i rozdzielenie stosunkowe kosztów procesu, ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy w tej części do ponownego rozpoznania. – k. 197-201.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji w całości i zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą. – k. 240-244.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja pozwanej nie zasługiwała na uwzględnienie.

Nie było żadnych podstaw do przeprowadzenia dowodu z dokumentu z dnia 4.10.2001 r. na okoliczność wysokości zadłużenia firmy (...) w stosunku do firmy (...) w dacie sporządzenia tego pisma. Po pierwsze przedłożone pismo stanowi kserokopię, która nie stanowi dokumentu w rozumieniu art. 245 kpc. Po drugie powyższa kserokopia tego pisma jest tożsama z kserokopią pisma znajdującą się na karcie 68 akt sprawy X GNc 1902/03 Sądu Okręgowego w Łodzi, dołączonej do akt niniejszej sprawy, a więc niewątpliwie strona mogła się powołać na kserokopię tego pisma w postępowaniu przed Sądem I instancji.

Zaznaczyć należy, że pozwana odpowiada w sprawie jako dłużnik rzeczowy z tytułu ustanowienia zabezpieczenia hipotecznego. W dniu 2.08.2000 r. M. H. złożył oświadczenie w formie aktu notarialnego, w którym uznał zadłużenie i zobowiązał się spłacić na rzecz powódki kwotę 12.141,85 DEM najpóźniej dnia 10.08.2000 r. a kwotę 80.000 DEM najpóźniej dnia 15.11.2000 r., zaś pozwana oświadczyła, że na wypadek, gdyby M. H. nie zapłacił powódce rat zadłużenia w wymienionych terminach to ona zobowiązuje się wykonać to zobowiązanie i ustanowiła na rzecz powódki w celu zabezpieczenia istniejących i przyszłych wierzytelności powódki wobec M. H. hipotekę kaucyjną do kwoty 170.000 zł na nieruchomości stanowiącej własność pozwanej zapisanej w księdze wieczystej nr (...)595 Sądu Rejonowego w Poznaniu (obecnie (...)). Zgodnie z § 6 aktu notarialnego hipoteka kaucyjna miała zabezpieczyć zapłatę kwoty długu, jak również wszystkich związanych z nimi istniejących lub mogących powstać w przyszłości wierzytelności.

Z powyższego wynika, że kluczową kwestią w sprawie było ustalenie, jakie jest obecnie całkowite zadłużenie z tego tytułu, a zwłaszcza czy przekracza ono 170.000 zł czy też nie. Roszczenie powódki może być uwzględnione, jednakże tylko do sumy wpisanej do księgi wieczystej, a więc w sprawie do 170.000 zł. Tylko bowiem w granicach tej sumy wierzytelność powódki podlega hipotecznej ochronie, tj. podlega zaspokojeniu z nieruchomości obciążonej.

W ocenie Sądu Apelacyjnego zadłużenie to przewyższa 170.000 zł choć nie w kwocie wyliczonej przez Sąd Okręgowy. Ta ostatnia okoliczność ostatecznie nie miała jednak wpływu na wynik sprawy.

Sąd Apelacyjny uznaje ustalenia faktyczne dotyczące stanu zaległości pozwanej wyliczone w DEM, poczynione przez Sąd Okręgowy, za prawidłowe i przyjmuje je za własne. Sąd Okręgowy precyzyjnie wskazał jakie płatności zostały dokonane przez dłużnika i w jaki sposób zostały one zarachowane na poczet jego zadłużenia. Zadłużenie to wyniosło 58.128,76 DEM. Skarżąca ani w toku postępowania przed Sądem I instancji ani w apelacji nie zdołał podważyć tego ustalenia Sądu I instancji, a to na pozwanej ciążył obowiązek wykazania, że należność główna została spłacona w wyższej kwocie aniżeli przyjął to Sąd Okręgowy.

Za trafny należało uznać zarzut zastosowania błędnego kursu przeliczenia marek niemieckich na złotówki. Na marginesie zaznaczyć należy, że kurs wskazany przez skarżącego również nie był właściwy albowiem powołał się on

na średnioważony kurs złotego w stosunku do walut obcych liczony za poszczególne miesiące 2000 r. – k. 263 Sąd Apelacyjny podziela stanowisko skarżącego, że kurs wymiany powinien być ustalony na podstawie art. 358 § 2 kc , zgodnie z którym wartość waluty obcej określa się według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia wymagalności roszczenia. Bezsprzeczne w sprawie jest, że przedmiotowe roszczenie stało się wymagalne z dniem 16.11.2000 r.

Zgodnie z tabelą NBP kursów średnich z dnia 16.11.2000 r. nr (...) średni kurs marki niemieckiej wynosił 2, (...). – k. 262

Po dokonaniu przeliczenia wysokość zadłużenia w złotych wyniosła 116.716,74 zł. – k. 265

W następnej kolejności należało ustalić wysokość odsetek ustawowych zabezpieczonych hipoteką. W niniejszym przypadku sprawę skomplikował fakt, że z dniem 20.02.2011 r. weszła w życie nowelizacja ustawy o księgach wieczystych i hipotece, która zniosła instytucję hipoteki kaucyjnej.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 26.06.2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw, do hipotek kaucyjnych powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, z zastrzeżeniem ust. 2, stosuje się przepisy ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą. W myśl art. 10 ust. 2, do hipotek zwykłych powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy ustawy, o której mowa w art. 1, w dotychczasowym brzmieniu, z wyjątkiem art. 76 ust. 1 i 4 tej ustawy, które stosuje się w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą. To samo dotyczy hipotek kaucyjnych zabezpieczających roszczenia związane z wierzytelnością hipoteczną, lecz nieobjętych z mocy ustawy hipoteka zwykłą, powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Z powyższego wynika, że w odniesieniu do hipoteki kaucyjnej nowelizacja z 26.06.2009 r. co do zasady wywołuje skutek retrospektywny, tzn. od dnia wejścia w życie nowelizacji, tj. od 20.02.2011 r., do hipoteki kaucyjnej wpisanej przed tą datą zasadniczo stosuje się już przepisy w brzmieniu nadanym nowelizacją. Wyjątek wynika z art. 10 ust. 2 zdanie drugie, ale w ocenie Sądu Apelacyjnego sytuacja ta nie odnosi się do niniejszego przypadku. Dotyczy on bowiem sytuacji, gdy hipoteka kaucyjna powstała przed 20.02.2011 r. miała zabezpieczać roszczenia uboczne związane z wierzytelnością hipoteczną inne niż odsetki i przyznane koszty postępowania.

Zgodnie z art. 77 ukwł, przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie narusza uprawnienia wierzyciela hipotecznego do uzyskania zaspokojenia z nieruchomości obciążonej. Przepisu tego nie stosuje się do roszczenia o odsetki. Przyjąć zatem należy, że obecnie możliwość zaspokojenia się z nieruchomości obciążonej obejmuje zarówno wierzytelność zabezpieczoną hipotecznie, jak i odsetki nieprzedawnione.

Odsetki mają zawsze **charakter świadczenia okresowego**, gdyż czas wpływa na rozmiar tego świadczenia, a jednocześnie może ono zostać określone jako świadczenie realizowane co pewien, z góry ustalony, czas. Dla ustalenia ich okresowego charakteru nie jest bowiem istotne, czy na podstawie umowy lub przepisu szczególnego określono obowiązek ich zapłaty jednorazowo, lecz fakt, że świadczenie to mogło być oznaczone jako spełniane periodycznie. Zakwalifikowanie świadczenia jako okresowego sprawia, że podlega ono 3-letniemu przedawnieniu z art. 118 kc

Ustanowiony w art. 118 k.c. termin przedawnienia o świadczenie okresowe stosuje się do roszczeń o odsetki za opóźnienie także wtedy, gdy roszczenie główne ulega przedawnieniu w terminie określonym w art. 554 k.c. Zobacz uchwałę Sądu Najwyższego (7) z 26.01.2005 r. III CZP 42/04, OSNC 2005, nr 9, poz. 149. Błędny okazał się zatem pogląd skarżącego, że także roszczenie o odsetki przedawnia się w terminie 2-letnim (art. 554 kc) jeśli roszczenie główne wynika z umowy sprzedaży i podlega krótszemu terminowi przedawnienia. Zarzut naruszenia art. 117 w zw. z art. 554 kc nie zasługiwał na uwzględnienie.

Pozew w niniejszej sprawie został złożony w dniu 8.04.2010 r. – k. 40 Zatem odsetki ustawowe za okres nieprzedawniony należało ustalić za okres od 8.04.2007 r. (okres trzyletni poprzedzający wniesienie pozwu) do dnia

wyrokovania, tj. 14.11.2012 r. (zgodnie z art. 316 § 1 kpc sąd wydaje wyrok biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy). Suma odsetek ustawowych wyniosła 82.176,58 zł. – k. 264

Suma roszczenia głównego i należnych odsetek ustawowych wyniosła 198.893,32 zł (k. 264), a zatem przewyższyła kwotę 170.000 zł. W tych okolicznościach uwzględnienie powództwa w całości było w pełni zasadne.

Gdyby przyjąć wykładnię przepisu art. 10 ust 2 zdanie drugie ustawy z dnia 26.06.2009 r. przyjętą przez Sąd Okręgowy, że do tej hipoteki kaucyjnej mają zastosowanie przepisy sprzed nowelizacji, to za trafne należałoby uznać, że hipoteka ta zabezpieczałaby odsetki ustawowe za cały okres, tj. od 16.11.2000 r. do dnia wyrokowania. Tym samym suma zadłużenia byłaby jeszcze wyższa aniżeli wyliczył to Sąd I instancji, gdyż wyliczył on odsetki ustawowe tylko od dnia wymagalności roszczenia do dnia wniesienia pozwu, a nie do dnia wyrokowania.

Według art. 104 ukwł, sprzed uchylenia, hipoteka kaucyjna w granicach najwyższej sumy określonej we wpisie zabezpieczała także roszczenia o odsetki ustawowe za opóźnienie i koszty postępowania bez potrzeby dokonywania wpisu w księdze wieczystej.

Przedawnienie roszczenia w stosunku do dłużnika osobistego o odsetki ustawowe za opóźnienie, zabezpieczone przez hipotekę kaucyjną, nie naruszało uprawnienia wierzyciela hipotecznego do uzyskania zaspokojenia z nieruchomości obciążonej. Jak długo hipoteka kaucyjna figuruje w księdze wieczystej, wierzyciel mógł liczyć na ich zaspokojenie z nieruchomości. Artykuł 104 ukwł, sprzed uchylenia, jako przepis szczególny odnoszący się do hipoteki kaucyjnej, wyłączał w tym zakresie zastosowanie art. 77 zd. 2 ukwł, w wersji sprzed nowelizacji, odnoszącego się do hipoteki w ogólności. Zobacz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2.03.2012 r., II CSK 282/11, LEX nr 1215166.

Mając powyższe na względzie apelację pozwanej, jako niezasadną oddalono. – art. 385 kpc.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono zgodnie z art. 98 i 108 § 1 kpc.

SSA M. Mazurkiewicz-Talaga SSA E. Staniszevska SSA J. Geisler